

A vágy szárnyain

A szabadságszerető kelta spiritualitásról

A katolikus egyház zátonyra futott saját megmerevedett szabályai miatt. Valódi újrakezdés csak akkor lehetséges, ha nem a korábbi stratégiákat követi még több energia bevetésével, hanem letér a megszokott sínekről. Az alternatívák keresésekor segíthet, ha messzebbre tekintünk az orrunk hegyénél – például szemügyre vesszük Írország kelta egyházának történetét. Ezt az egyházat nem szabad összekeverni a mai Írország katolikus egyházával, amely legalábbis a szexuális visszaélések okozta botrányok óta csak tengődik. A ma gyakorolt katolicizmus a 19. században gyökerezik, s az őskonzervatív Paul Cullen bíboros (1803-1878) örökségét testesíti meg.

Nem, hanem arról az egyházzól van szó, amely évszázadokon át ellenállt az őt körülvevő római egyháznak, és hű maradt gael kultúrájához, illetve eredeti szabadságtörekvésehez. Hogy mennyi alkotóerő és életerő rejlik mindmáig a kelta spiritualitásban, ír-országi, angliai, wales-i és skóciai kezdeményezések mutatják. Az olyan mozgalmak, mint a *Northumbria Community*, a *Iona Community* vagy a *Brigidine Sisters* közösség, továbbá számos teológus és teológus a kelta kereszténység aranykorához kötődik. A kelta egyház más volt, mint a római, szellemiségét és konkrét struktúráját illetően egyaránt.

Ízelítőt adnak ebből az egyházból *Peter Tremayne* krimije, amelyekben Fidelma nővér, egy ír apáca súlyos bűnügyi eseteket old meg. Fidelma bírónő, és nagy társadalmi tekintélyt élvez. E krimik a 7. században játszódnak, és kitalálások. De mivel a szerző történész, sok háttértudást sző bele regényeibe.

A források igazolják, hogy a kelták körében a nők egyenrangúak voltak a férfakkal. Az ír Brehon-törvények több jogot és nagyobb védettséget biztosítottak a nőknek, mint bármely más nyugati törvénykönyv egészen a legközelebbi múltig. Ez az egyenrangúság az ír egyházban maradt fenn a legtovább: a nők vezető egyházi hivatalokat is betöltöttek, így például Kildare-i Brigide († 523). Egyes történészek úgy vélik, hogy pappá is szentelték, mindenesetre különböző források említik, hogy apátnőként nem csupán egy férfi és női kolostort felügyelt, hanem egy püspököt is. A kelta egyháztól tanulni azt jelentené tehát a katolikus egyház számára, hogy egyenrangúan kezeli a nőket és a férfiakat, és nők számára is lehetővé teszi vezető (papi) hivatalok betöltését.

A kelta spiritualitás azonban abban is segíthetne, hogy „érezkibebé” tegyük a keresztény hitet. A kelta keresztények számára az élet egységet jelentett: szellem és anyag, ég és föld, test és lélek, idő és örökkévalóság nem egymástól elválasztott területek voltak számukra, hanem egymásba fonódtak. A *Carmina Gadelica* – kelta ének- és áldásgyűjtemény, amelyet a 20. századba nyúlóan használtak – megmutatja, mennyire két lábbal a földön járó a kelta spiritualitás. E gyűjteményben vannak olyan imádságok is, amelyeket nem a templomban mondtak, hanem a hétköznapi munkák közepette, s ezekben az a tapasztalat fejeződik ki, hogy Istent nem az életem túl, hanem a hétköznapi forgatagában lehet megtalálni.

Az 5. században nagy küzdelem tombolt az ír *Pelagius* és az észak-afrikai *Augustinus* (Szent Ágoston) között. A téma az emberben lévő jó és rossz, valamint az emberi természet romlottsága volt. Ágoston érvényre juttatta az áteredő bűn koncepcióját, s ezzel az elvi bizalmatlanságot az emberi természettel szemben. Pelagius és a kelta egyház szemében viszont az ember alapjában véve jó; Pelagiusznak meggyőződése volt, hogy minden emberben az isteni fény világít.

A kelta keresztények úgy látták, hogy az ember bele van szövve a teremtett világba. Megsejtették, hogy a természet ciklusai és a lélek ciklusai összefüggenek, s azt is, hogyan. Minden növényben, minden fában és minden állatban Isten erejének működését látták. Az ír egyház átvette a kereszténység előtti világnézet ősi bölcsességét. A druidák természeti misztikája olyan szerepet töltött be a kelta keresztények között, mint az Ószövetség: meggyőződésük szerint az evangélium nem lerombolta, hanem beteljesítette a régi mitológiát, ezért nem semmisítették meg a már létező kultúrát, hanem szervesen beépítették a kereszténységbe. Így aztán Írország keresztény hitre térítésekor nem folyt vér.

Az inkulturációnak ez a formája mintaszerű. A bizalom abban, hogy Isten más vallásokban is működik, éppen manapság nyer új és döntő jelentőséget a vallások közötti párbeszédben.

Írország sosem volt része a Római Birodalomnak. Így aztán az írek anélkül építették be a kereszténységet a kelta valóságba, hogy átvették volna a római egyházi struktúrát. Abban a törzsi társadalomban, amelyben nem léteztek városok, a püspökök és az egyházme-

gyék peremjelenségek voltak. Döntően a kolostorok számítottak, amelyek mindenütt létrejöttek, és lazán kapcsolódtak egymáshoz. A kelta egyház ennél fogva nem a közigazgatáshoz és a hivatalhoz igazodott, hanem ahhoz a belső tekintélyhez, amely tényleges vallási tapasztalatokból fakad. Az egyiptomi pusztai atyák példájára egyesek a magányba vonultak, hogy ott keressék Istent. Karizmájuknak köszönhetően hamarosan tanítványok gyűltek köréjük. A laza összefogásból az évek során kialakultak azok a kolostorok, amelyek körül azután városok keletkeztek.

A kontinens római jellegű kolostoraitól eltérően az ír közösségek színesebbek voltak. Egymás mellett éltek a nem házas és a házas tagok, mivel a kolostori közösséghez számították azokat a kézműveseket és parasztokat is, akik családjukkal ott telepedtek le. A számos kolostori szabályzat inkább költeményekhez hasonlított, mint szigorú előírásokhoz. Az ifjabb Kolumbán († 615) azt írta: „A szeretet semmilyen rendhez nem igazodik.” Ebben a mindenfajta egységesítéssel szembeni ellenszenv nyilatkozik meg. A kelta spiritualitást nem az intézmény érdekelte, hanem az egyén és annak belső növekedése. A legfontosabb intézmények egyike nem a püspök volt, hanem a lelki barát vagy lelki kísérő, akinek az ember kiönthette a szívét.

Amikor a kelta és a római egyház képviselői 664-ben zsinatra gyűltek össze az angliai Whitbyban, hogy a helyes útról vitázzanak, világosan kiderültek a különbségek. A római hagyomány Péterre hivatkozott, aki a Menynek országának kulcsaival együtt állítólag magától Jézustól kapott formális tekintélyt. A kelta keresztények viszont Jánosra hivatkoztak, arra a tanítványra, aki szerintük a szívével értette meg Jézust. A kelta egyháztól tanulni azt jelentené tehát, hogy az intézmény csak a keretet alkotja, spiritualitás nélkül azonban halott.

A kelta egyház nem zárkózott be önmagába: ismerte a zárandoklás eszményét. Kis csoportokban férfiak és nők indultak el, határozott cél nélkül, egyházi hatóság megbízása nélkül, olyan kicsi csomaggal, amilyennel csak lehetséges volt, de mindig vittek magukkal könyveket az útra. Ráhagyatkoztak Isten Lelkére, akivel a természet elemeiben, saját lelkükben és bibliai olvasmányaikban találkoztak. Ahol letelepedtek, ott felvirágozott az élet.

A kelták számára a vadliba volt a Szentlélek jelképe. A vándormadarak kiáltása felkeltette bennük a vágyat Isten országa iránt. Ezért aztán Iona közössége, amely ma a kelta egyház spiritualitásához kapcsolódik, a vadlibát választotta logójául: „Mindig

úton, sosem megzabolázva, együtt repülve, megbotránkoztatóan a röghöz ragaszkodó telepesek számára, de a nyugtalan lelkek ihletőjeként.”

A jövő egyházának ilyennek kellene lennie: életerővel teltnék, félelem nélkülinek, elkötelezettek a világ

szolgálatára, és attól a szabadságtól lelkesültek, amelyet az evangélium ajándékoz nekünk.

Hans-Joachim Tambour

Forrás: Publik-Forum, 2010/12